

Verduurzamen, verbinden, vertrouwen

Adviezen van het culturele werkveld
aan nieuwe Gedeputeerde Staten

Inhoud

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Aanpak	5
1.3 Doel	5
2 Respons en algemeen beeld provinciaal beleid	6
2.1 Respons	6
2.2 Typering en waardering van het provinciale beleid	7
2.3 Verbindingen met andere beleidsterreinen	8
3 Beleid cultuureducatie	10
3.1 Huidige beleid	10
3.2 Adviezen aan nieuwe Gedeputeerde Staten	11
4 Beleid cultuurparticipatie	14
4.1 Huidige beleid	14
4.2 Adviezen aan nieuwe Gedeputeerde Staten	14

Samenvatting

In hoeverre heeft het provinciale beleid de aandacht in het brede werkveld van professionals voor cultuur op school en in de vrije tijd? En hoe denken zij over de huidige en toekomstige rol van de provincie? Met de Provinciale Statenverkiezingen in 2019 voor de deur, voerde het LKCA hiertoe een verkenning uit. Deze verkenning moet gezien worden als 'thermometer': het biedt interessante inzichten om tijdens de campagnetijd over in debat te gaan met de provinciale politici en om in de volgende beleidsperiode te agenderen.

Algemeen

Veel professionals zeggen enigszins of niet op de hoogte te zijn van het provinciale beleid. Daar waar de professional wel of enigszins op de hoogte is, typeren ze de rol van de provincie vooral als 'enigszins actief'. Dit mag nog wel wat actiever zoals blijkt uit het gemiddelde rapportcijfer: zowel het beleid voor cultuureducatie als voor cultuurparticipatie scoren gemiddeld net een voldoende in de ogen van de professionals. Met een paar kleine uitschieters naar boven (Overijssel, Noord-Brabant en Zeeland) en naar beneden (Noord-Holland, Zuid-Holland en Groningen). Het is voor de provincie daarom ook aan te bevelen om hun cultuurbeleid zichtbaar te maken bij de professionals.

Beleid voor cultuureducatie

Volgens de professionals is het beleid van de provincies nu vooral gericht op het primair onderwijs en het stimuleren van gemeenten om lokaal beleid te maken. Ze merken nog weinig van de afspraak uit het Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs dat provincies lokale convenanten stimuleren met afspraken over taken en verantwoordelijkheden tussen lokale partijen over cultuureducatie. Na de verkiezingen zien de professionals wel graag dat provincies dit beleid vooral voortzetten en verduurzamen.

De nadruk ligt nu teveel op het primair onderwijs vinden zij¹. Ze zien dan ook graag dat provincies hun beleid verbreden naar het voortgezet onderwijs. De rol van de provincie moet zich volgens de professionals richten op het faciliteren van kennisdeling, -bundeling en -ontwikkeling. En op het stimuleren van diverse samenwerkingsverbanden. Wie er met wie moet samenwerken en waarom: daar zijn de meningen wel over verdeeld en valt nog een goed gesprek over te voeren.

Beleid voor cultuurparticipatie

Provincies zijn in de ogen van de respondenten vooral actief in het stimuleren van gemeenten om financiële middelen vrij te maken en het stimuleren van culturele aanbieders om aanbod te ontwikkelen. Het stimuleren van gemeenten om lokaal beleid te maken moet vooral worden voortgezet na de verkiezingen door de provincies. Daarnaast vinden de professionals het

1 Dit blijkt ook uit een analyse van de lopende provinciale cultuurnota's: Slechts een derde van de provincies heeft in haar beleid ook aandacht voor andere onderwijsvormen dan het primair onderwijs. Zie: <https://www.lkca.nl/beleid/cultuurnotas/provinciaal-cultuurbeleid-2017-2020>

belangrijk dat cultuurparticipatie betaalbaar is voor alle burgers en dat er daarom ook geïnvesteerd moet worden in aanbod in de directe leefomgeving van burgers. Ook hier zien de professionals een rol voor de provincie weggelegd in het faciliteren van kennisdeling, -bundeling en -ontwikkeling. En in het stimuleren van diverse samenwerkingsverbanden.

Een noemenswaardige noodkreet die werd geuit door diverse respondenten is de roep om de bureaucratie rond subsidieregelingen te verminderen, die gepaard gaat met een oproep om in gesprek te gaan: kom kijken, praat met ons, benut onze expertise en stel vertrouwen in ons in plaats van op afstand via een papierwinkel!

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de campagne **Cultuur deel je** werkt het LKCA met diverse partners samen om cultuureducatie² en cultuurparticipatie³ op de politieke agenda te krijgen en/of te houden. Op 20 maart 2019 zijn de Provinciale Statenverkiezingen. We vroegen ons af in hoeverre het provinciale beleid de aandacht heeft van professionals in het brede werkveld waar het LKCA zich voor inzet, en hoe zij denken over de huidige en toekomstige rol van de provincie.

1.2 Aanpak

In samenwerking met de diverse partners hebben we een vragenlijst uitgezet onder het brede werkveld van professionals die werkzaam zijn voor cultuur op school en in de vrije tijd. De vragenlijst hebben we uitgezet via social media en nieuwsbrieven, zowel van het LKCA als van partners. Het betrof dus geen steekproef. Deze verkenning moet daarom meer gezien worden als 'thermometer': welke vraagstukken spelen er?

1.3 Doel

We hopen dat de gesprekken die over de uitkomsten van deze verkenning gevoerd worden, bijdragen aan de zorg van politici voor goede, voor een ieder toegankelijke culturele voorzieningen in de directe leefomgeving van alle burgers. Dit geeft inwoners de mogelijkheid verhalen te delen, anderen te ontmoeten en hun creatieve talenten te ontwikkelen. Goede culturele voorzieningen verhogen daardoor de kwaliteit van de leefomgeving en zorgen voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

² Onder cultuureducatie verstaan we in deze verkenning: het algemeen vormend onderwijs in kunst, erfgoed en media.

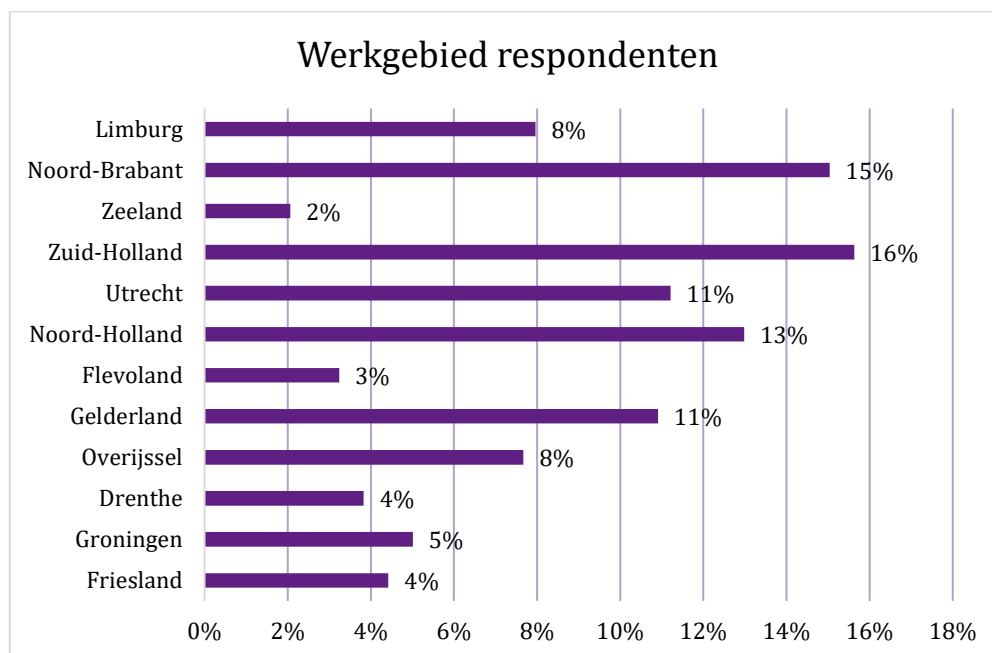
³ Onder cultuurparticipatie verstaan we in deze verkenning: alle vormen van actief beoefenen en artistiek ontwikkelen van of anderszins betrokken zijn bij cultuur in de vrije tijd.

2 Respons en algemeen beeld provinciaal beleid

2.1 Respons

In totaal hebben 339 professionals de vragenlijst ingevuld. We gaan ervan uit dat degenen die de vragenlijst hebben ingevuld professionals zijn die cultuureducatie en cultuurparticipatie een warm hart toe dragen. En het belangrijk vinden dat de provincie hierin een rol speelt. Om eventuele verschillen tussen provincies op te sporen, vroegen we in welke provincie zij de afgelopen twaalf maanden overwegend werkzaam waren. Dit is te zien in onderstaande grafiek.

Grafiek 1 Werkgebied respondenten

N = 339

We vroegen hen vervolgens of ze een beeld hadden van het huidige provinciale beleid voor cultuureducatie en cultuurparticipatie. Slechts 25% van de respondenten zegt een goed beeld te hebben van het provinciale beleid. 57% zegt enigszins een beeld te hebben en 18% heeft geen beeld van het provinciale beleid.

De 18% van de respondenten die geen beeld hebben van het provinciale beleid, kregen geen vervolgvragen omdat ze die in dat geval niet konden beantwoorden. Toch bleken er ook nog afhakers te zijn onder de respondenten die enigszins een beeld zeiden te hebben van het provinciale beleid. De respons op de vervolgvragen is dan ook een stuk lager dan de 339 die aan de vragenlijst begonnen is. Onder elke tabel en grafiek is te zien hoeveel respondenten de desbetreffende vraag hebben ingevuld.

2.2 Typering en waardering van het provinciale beleid

Aan de respondenten die zeiden enigszins of een goed beeld te hebben van het provinciale beleid, vroegen we hoe zij dat beleid zouden willen typeren. Daarbij maakten we een onderscheid tussen het beleid voor cultuureducatie en het beleid voor cultuurparticipatie.

Tabel 1 Typering provinciaal beleid

	Cultuureducatie	Cultuurparticipatie
Niet actief	19%	17%
Enigszins actief	38%	45%
Actief	33%	30%
Zeer actief	5%	4%
Weet ik niet	6%	4%

N cultuureducatie = 189; N cultuurparticipatie = 163

Wat valt op?

Er is weinig verschil in de typering van provinciaal beleid als het gaat om cultuureducatie en cultuurparticipatie. Slechts een klein percentage typeert het beleid als 'zeer actief'. Het grootste deel van de respondenten typeert het provinciale beleid als 'enigszins actief', met name als het gaat om cultuurparticipatie. En bijna een even groot deel typeert het als 'actief'.

Typering is niet hetzelfde als waardering. Men kan zeer tevreden zijn met een typering als 'enigszins actief'. Daarom vroegen we ook of ze een rapportcijfer wilden geven aan het provinciale beleid. Het provinciale beleid voor cultuureducatie en cultuurparticipatie scoort net een voldoende in de ogen van de professionals. Waarbij het beleid voor cultuureducatie gemiddeld iets hoger scoort.

Tabel 2 Waardering provinciaal beleid

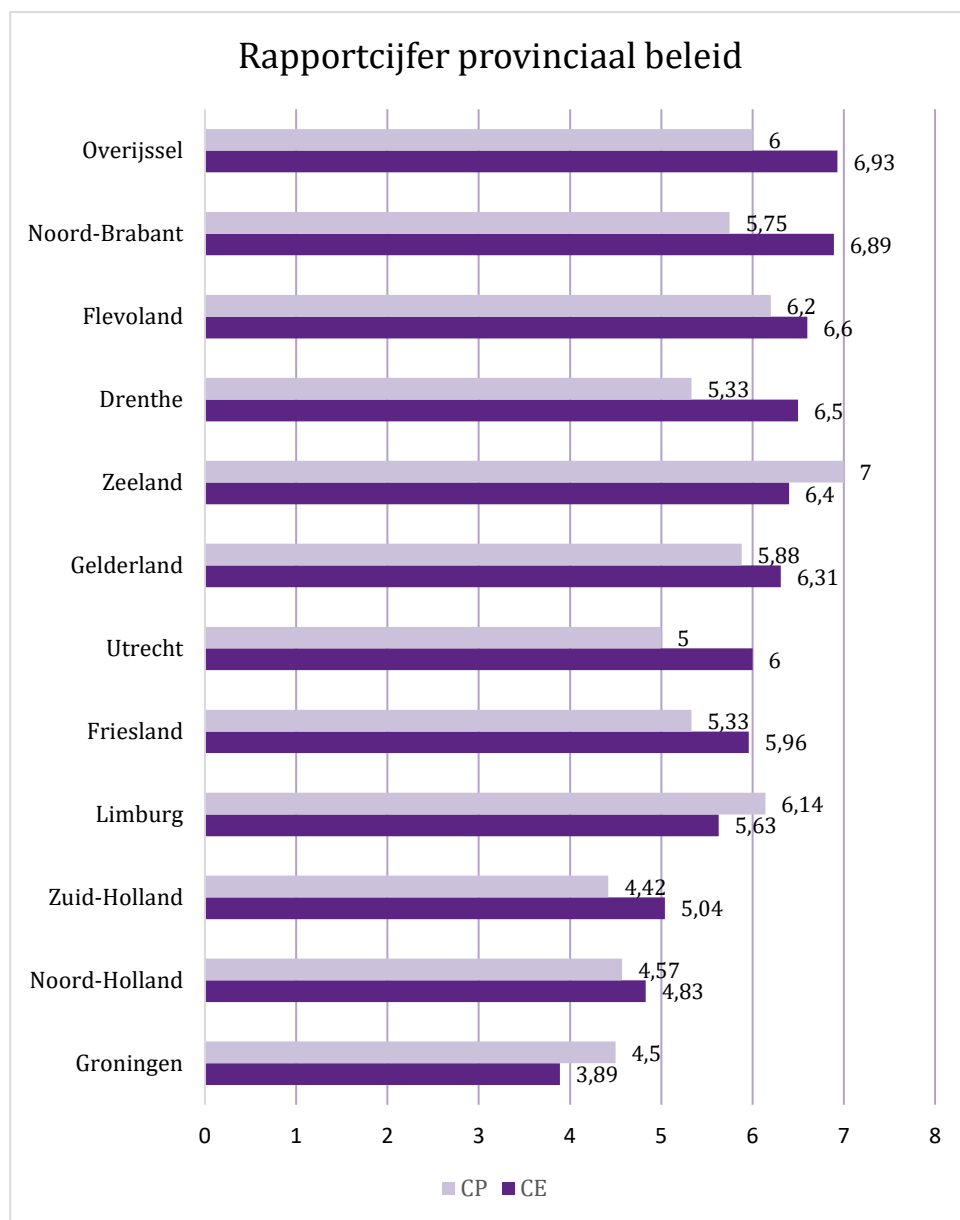
Rapportcijfer beleid cultuurparticipatie	5,58
Rapportcijfer beleid cultuureducatie	5,91

N cultuurparticipatie = 130; N cultuureducatie = 177

Om de waardering voor het gevoerde beleid per provincie boven tafel te krijgen, berekenden we het gemiddelde rapportcijfer per provincie (zie grafiek op de volgende pagina). Dan blijkt dat het beleid voor cultuureducatie in de provincies Overijssel en Noord-Brabant het hoogste scoren. Voor cultuurparticipatie zijn dit de provincies Zeeland en Flevoland.

Het provinciale beleid in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Groningen kreeg de minste waardering van de professionals. Maar ook de provincies Friesland en Utrecht scoren niet boven de 6. Dit geldt zowel voor cultuureducatie en cultuurparticipatie.

Grafiek 2 Waardering provinciaal beleid per provincie

N Cultuurparticipatie: Drenthe 6, Gelderland 9, Groningen 7, Flevoland 5, Friesland 6, Limburg 14, Noord-Brabant 29, Noord-Holland 13, Overijssel 7, Utrecht 11, Zeeland 4, Zuid-Holland 19,

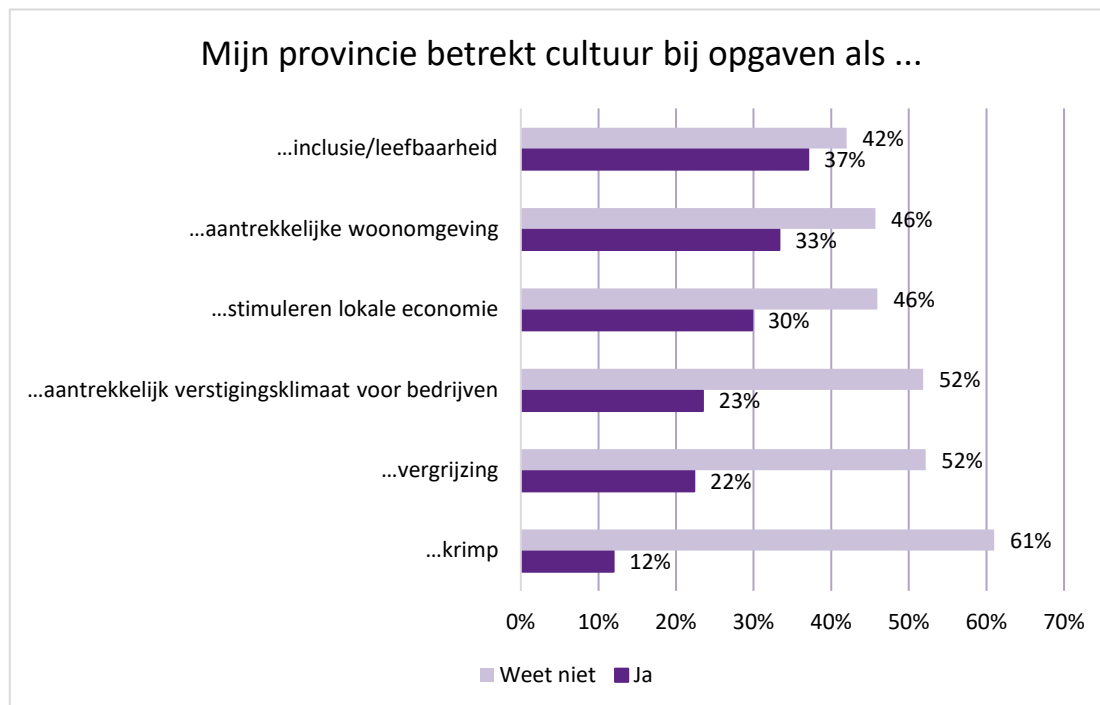
N Cultuureducatie: Drenthe 6, Gelderland 31, Groningen 6, Flevoland 16, Friesland 9, Limburg 16, Noord-Brabant 5, Noord-Holland 5, Overijssel 26, Utrecht 19, Zeeland 18

2.3 Verbindingen met andere beleidsterreinen

Cultuur kan een bijdrage leveren aan andere opgaven voor de provincie, zoals een aantrekkelijk vestigingsklimaat of krimp. Daarom vroegen we de respondenten of hun provincie dat doet.

Onderstaande grafiek laat zien dat het merendeel niet weet of hun provincie cultuur verbindt aan diverse opgaven.

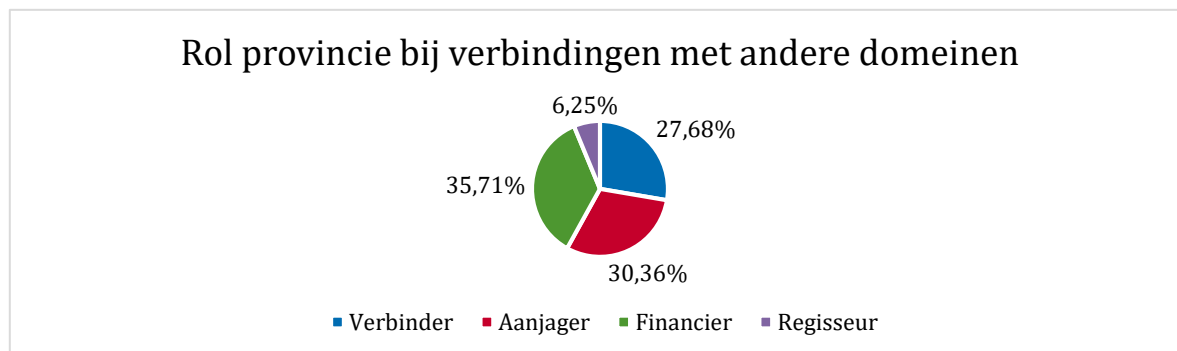
Grafiek 9 Verbindingen met andere beleidsterreinen

N=161

De professionals zien de verbinding vooral bij de opgaven als inclusie/leefbaarheid, aantrekkelijke woonomgeving en stimuleren van de economie. Volgens de respondenten vervult de provincie hierbij vaak de rol van financier, aanjager of verbinder. En in mindere mate die van regisseur. De rol van de provincie in het verbinden van verschillende beleidsterreinen is met een gemiddeld rapportcijfer van 5,63 gewaardeerd.

Grafiek 10 Rol van de provincie

N=112

3 Beleid cultuureducatie

3.1 Huidige beleid

Wat merken de professionals van het huidige provinciale beleid voor cultuureducatie? Om dit te peilen legden we de respondenten een aantal stellingen voor over de huidige rol van de provincie als het gaat om cultuureducatie. Ze konden aangeven in hoeverre ze het eens waren met de stelling (1 = geheel oneens, 2 = beetje oneens, 3 = beetje eens, 4 = geheel mee eens).

Grafiek 3: Huidige rol van de provincie cultuureducatie

N = 182

De respondenten zien vooral dat provincies scholen voor primair onderwijs stimuleren werk te maken van cultuureducatie. Voor het voortgezet onderwijs ligt dit percentage veel lager. Daarnaast stimuleren zij vooral gemeenten om financiële middelen vrij te maken voor binnenschoolse cultuureducatie. Daarentegen stimuleren zij in mindere mate de samenwerking tussen gemeenten.

Opvallend is dat slechts 43% ('beetje mee eens' en 'geheel mee eens' bij elkaar opgeteld) van de professionals zien dat provincies gemeenten stimuleren om afspraken te maken met verschillende partijen over taken en verantwoordelijkheden tussen verschillende partijen over cultuureducatie. Dit is opvallend omdat alle provincies het Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs⁴ hebben ondertekend. Met de ondertekening committeerden de provincies zich aan de

⁴ Meer informatie: <https://www.lkca.nl/beleid/bestuurlijk-kader-cultuur-en-onderwijs> en <https://www.lkca.nl/informatiebank/bestuurlijk-kader-cultuur-en-onderwijs-scriptie>

afpraak om lokale convenanten Cultuur en Onderwijs tot stand te brengen. Blijkbaar is dit nog weinig zichtbaar.

3.2 Adviezen aan nieuwe Gedeputeerde Staten

Dezelfde stellingen legden we voor met de vraag waar na de verkiezingen de prioriteit moet liggen van het provinciaal beleid. Ze konden per stelling aangeven op een schaal van 1 tot 5 (waarbij 1 staat voor 'geen prioriteit' en 5 voor 'hoge prioriteit') wat volgens hen prioriteit had. Kiezen bleek lastig voor de respondenten. De hoge gemiddelde score op deze stellingen laat zien dat eigenlijk alles prioriteit heeft voor de professionals. Toch zijn er enkele minimale verschillen.

Grafiek 4 rioriteit na de verkiezingen

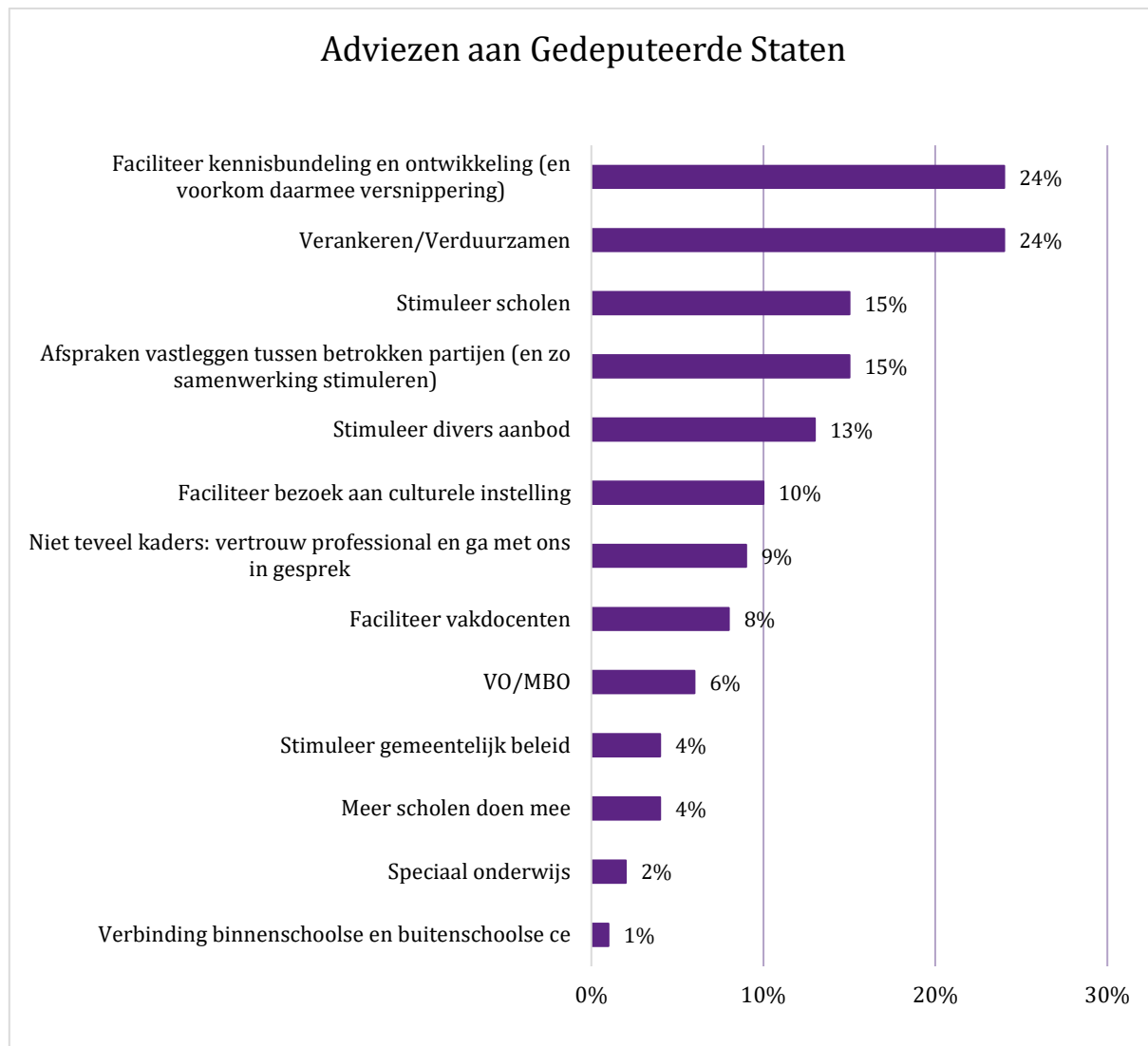
N: varieert per stelling van 177 tot 180

Het stimuleren van PO-scholen en gemeenten, iets wat de provincies nu ook overwegend doen in de ogen van de professionals, moet vooral worden voortgezet. Daarnaast vinden veel professionals het belangrijk om dit uit te bouwen naar VO scholen. In iets mindere mate, maar nog steeds een prioriteit, vinden de professionals het belangrijk dat provincies gemeenten stimuleren onderling samen te werken en afspraken te maken met lokale partijen over cultuureducatie. Hetzelfde geldt voor het stimuleren van culturele aanbieders om werk te maken van cultuureducatie.

Aan de respondenten vroegen we ook wat hun belangrijkste advies is voor de nieuwe Gedeputeerde Staten. Hierbij maakten we geen gebruik van vooraf opgestelde adviezen. Respondenten waren vrij om zelf hun formulering te kiezen. Dit leverde 136 adviezen op, die achteraf zijn

gelabeld, resulterend in 13 categorieën. Zie onderstaande grafiek.

Grafiek 5 Adviezen aan de nieuwe Gedeputeerde Staten

N=136

Veel professionals roepen de nieuwe Gedeputeerde Staten op om kennisdeling, -bundeling en -ontwikkeling te faciliteren. Argumenten die zij hiervoor noemen zijn: 'Om te voorkomen dat overal opnieuw het wiel wordt uitgevonden' en 'om versnippering te voorkomen en te werken aan een gelijke basis voor ieder kind'.

Daarnaast vinden professionals het belangrijk dat ingezette ontwikkelingen de tijd krijgen om vorm te krijgen. Een aantal respondenten verwijst in dit kader naar het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit'. Cultuureducatie kost nu eenmaal geld, zo is de redenering, en als de geldstromen verdwijnen, verdwijnt ook de inzet die de verschillende betrokken partijen nu kunnen doen: 'Scholen kunnen dat nu eenmaal niet betalen'. Diverse respondenten roepen op om voor langer termijn beleid te bepalen en vast te leggen, over collegeperiodes heen.

De respondenten maken ook opmerkingen over hoe die cultuureducatie er uit moet zien. Opvallend genoeg zijn die meningen zeer divers. Sommige vinden dat er teveel nadruk ligt

op muziek, anderen juist te weinig. Een aantal vraagt aandacht voor erfgoed. De één wil vooral professioneel aanbod, de ander roept op om ook het amateurkunstveld te betrekken bij de invulling van binnenschoolse cultuureducatie. Weer andere vinden dat het aanbod vooral in de directe leefomgeving van het kind gezocht moet worden, en een ander wil juist de horizon van kinderen verbreden en daarom het aanbod verder weg zoeken. Wat de voorkeuren ook zijn, de achterliggende gedachte bij dit alles is dat er meer diversiteit komt bij de invulling van cultuureducatie op scholen. Zodat kinderen een zo breed mogelijke kennismaking hebben met cultuur. Het stimuleren van samenwerking is een manier om dat te bereiken, en daar kan de provincie een belangrijke rol in spelen.

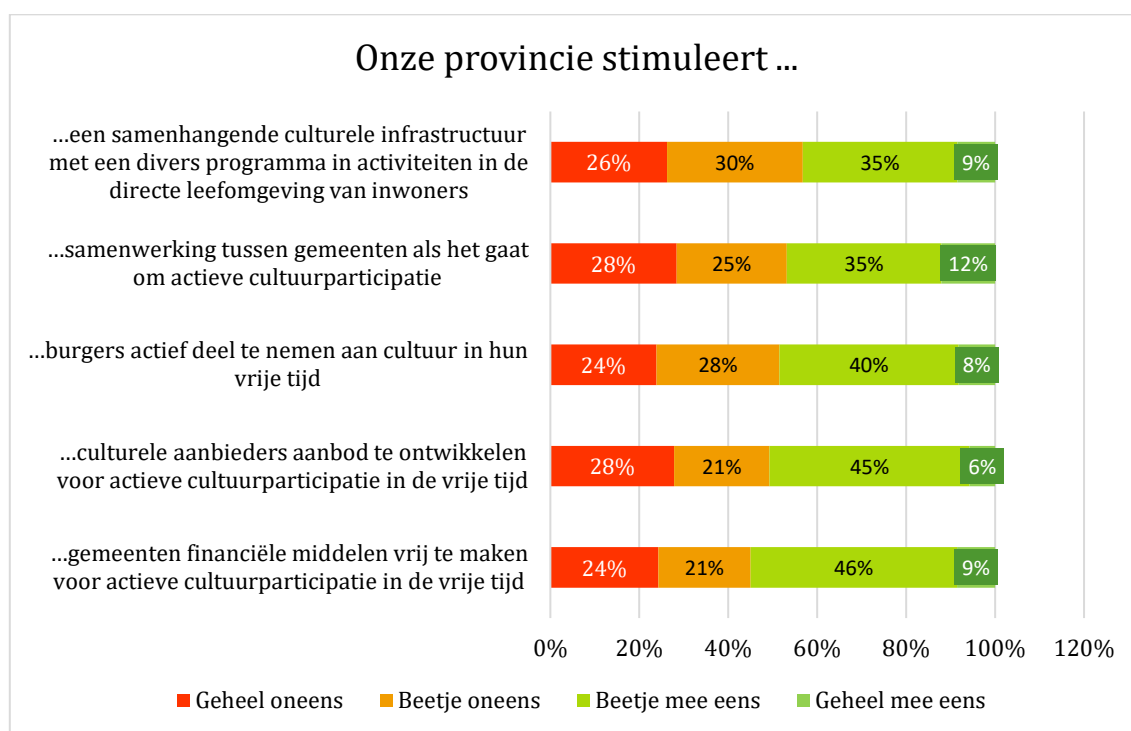
Noemenswaardig is ook dat een aantal respondenten de bureaucratie rondom regelingen zat is. Alle verantwoordingsmechanismen mogen wel wat minder en roepen bij sommige professionals het gevoel op dat er geen vertrouwen in hen is. De roep om minder bureaucratie gaat gepaard met een oproep om hun expertise te vertrouwen en te benutten, en vooral ook om te komen kijken in de praktijk en met hen in gesprek te gaan over wat nodig is.

4 Beleid cultuurparticipatie

4.1 Huidige beleid

We vroegen ook wat de professionals van het huidige provinciale beleid voor cultuurparticipatie vinden. Wederom legden we de respondenten een aantal stellingen voor over de huidige rol van de provincie. Ze konden aangeven in hoeverre ze het eens waren met de stelling (1 = geheel oneens, 2 = beetje oneens, 3 = beetje eens, 4 = geheel mee eens).

Grafiek 6 Huidige rol provincie cultuurparticipatie

N: varieert per stelling van 134 tot 141

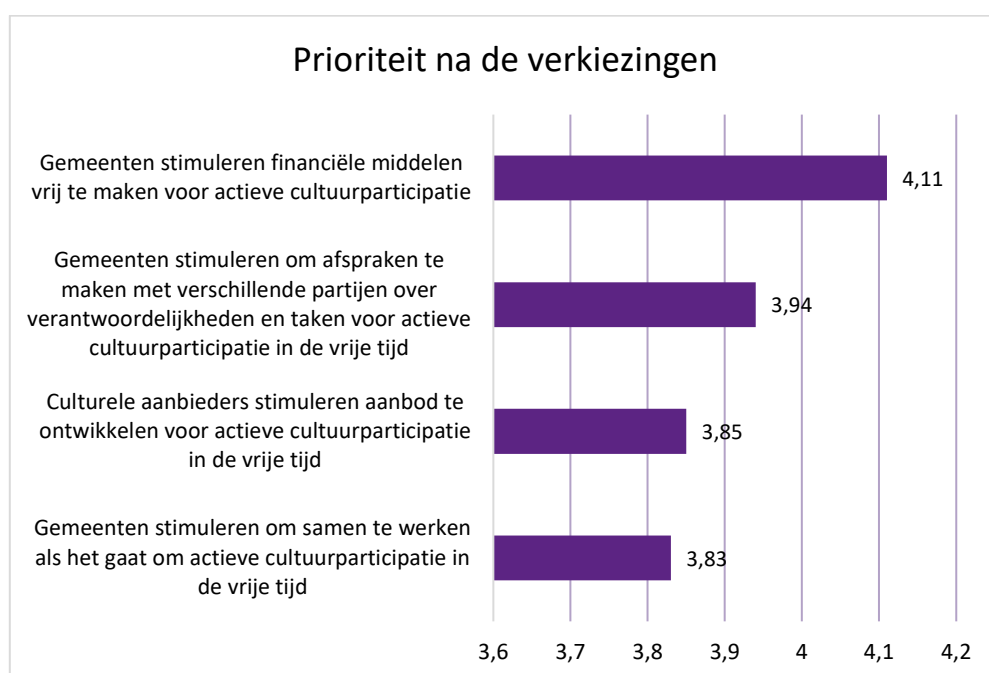
Wat opvalt is dat er geen grote accentverschillen zijn per stelling. Eigenlijk doen alle provincies wel een beetje op alle gebieden. Provincies zijn in de ogen van de respondenten vooral actief in het stimuleren van gemeenten om financiële middelen vrij te maken en het stimuleren van culturele aanbieders om aanbod te ontwikkelen. Hierbij zijn de percentages 'beetje mee eens' groter dan 'geheel mee eens'. Dat kan ook een indicatie zijn dat dit nog niet genoeg gebeurt. Deze indicatie wordt ondersteund door de typering en waardering van het beleid zoals beschreven in hoofdstuk 2.

4.2 Adviezen aan nieuwe Gedeputeerde Staten

Wederom legden we dezelfde stellingen voor met de vraag waar na de verkiezingen de prioriteit moet liggen van het provinciaal beleid. Behalve de stelling 'Onze provincie stimuleert burgers actief deel te nemen aan cultuur in hun vrije tijd', omdat we vooral wilden weten 'hoe' de provincie het moet doen. De overige stellingen gaan daar wel over. Ook dit keer konden

de professionals per stelling aangeven op een schaal van 1 tot 5 (waarbij 1 staat voor 'geen prioriteit' en 5 voor 'hoge prioriteit') wat volgens hen prioriteit had. De resultaten laten eenzelfde beeld zien als de resultaten voor cultuureducatie: kiezen blijkt lastig. De hoge gemiddelde score op deze stellingen laat zien dat eigenlijk alles wel prioriteit heeft volgens de professionals. Met een kleine uitschieter naar boven voor de stelling 'Gemeenten stimuleren financiële middelen vrij te maken voor actieve cultuurparticipatie'.

Grafiek 7 Prioriteiten na de verkiezingen

N=163

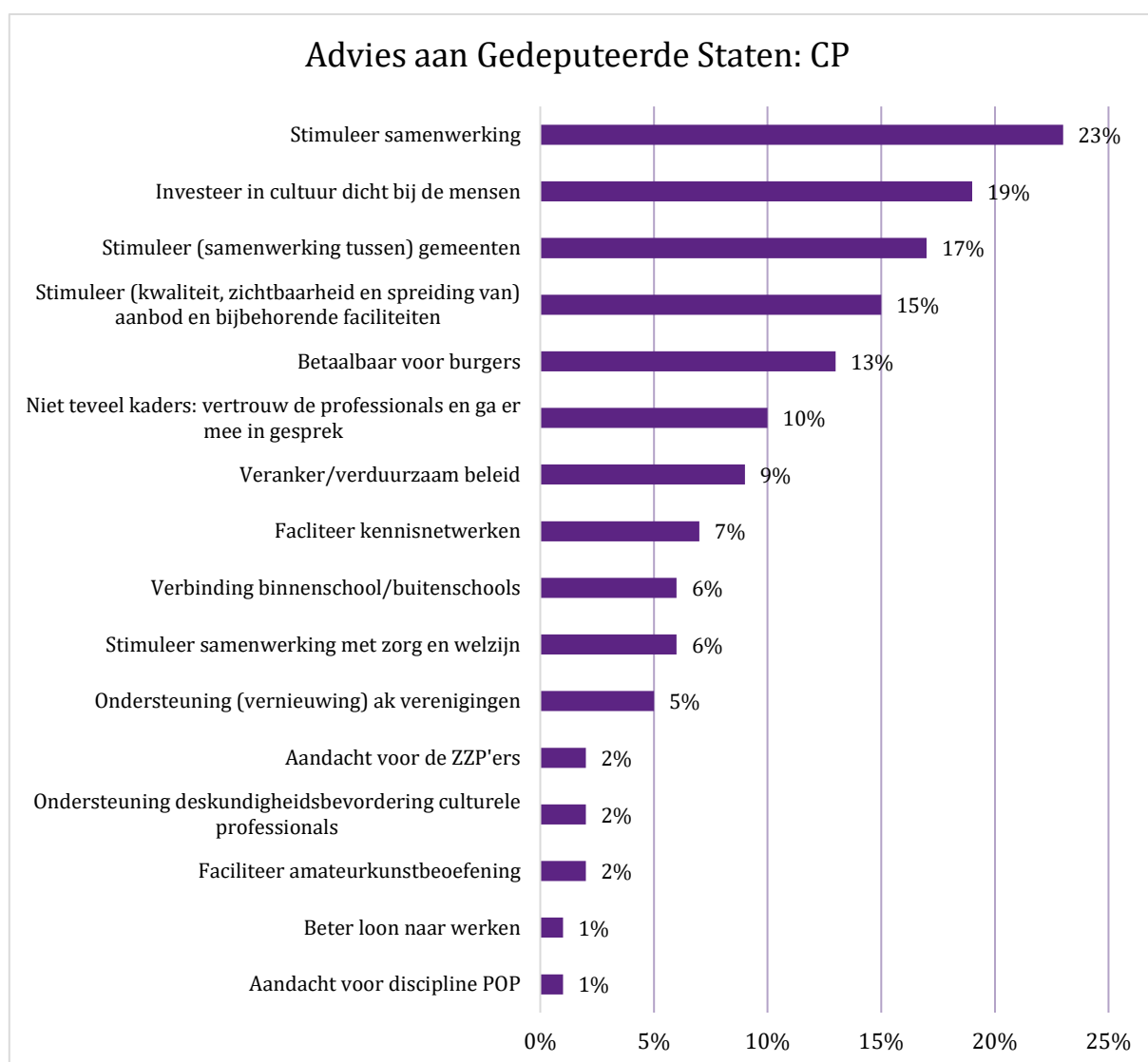
Gevraagd naar het belangrijkste advies voor de nieuwe Gedeputeerde Staten, geven 108 respondenten een advies in hun eigen formulering. De gegeven antwoorden hebben we vervolgens gecategoriseerd in 16 categorieën. In de volgende grafiek zie je hoe vaak de verschillende categorieën voorkwamen.

Veel professionals willen dat de provincie samenwerking stimuleert (23%). Maar de meningen over wie er met wie moet samenwerken en waarom zijn divers. Sommige wijzen op samenwerking met amateurkunstverenigingen, andere noemen samenwerking tussen diverse culturele aanbieders. Een enkeling noemt de samenwerking tussen cultuur en onderwijs. 17% noemt specifiek de samenwerking tussen gemeenten onderling. En 6% vindt dat de samenwerking met zorg en welzijn gestimuleerd moet worden. Over hoe die samenwerking provinciaal, regionaal en/of lokaal wordt ingevuld komt geen eenduidig beeld naar voren.

Een thema dat in diverse antwoorden doorklinkt, is inclusie: iedereen die mee wil doen moet mee kunnen doen. Dit idee zit vaak achter de antwoorden in de categorieën 'Investeer in cultuur dicht bij de burgers' en 'betaalbaar voor alle burgers'. Noemenswaardig bij deze laatste categorie is een advies van een respondent die wijst op de middenklasse als 'vergeten groep':

‘Ze komen niet in aanmerking voor het Jeugdsport- en cultuurfonds en moeten de volle mep betalen, dat kan een gezin in deze klasse niet. Dit betekent dat een zeer grote doelgroep NIET kan deelnemen aan structurele cultuurparticipatie in de vrije tijd. Deze doelgroep verdient aandacht!’

Grafiek 8 Advies aan nieuwe Gedeputeerde Staten

N=108

Ook voor cultuurparticipatie geven de professionals aan dat de bureaucratie soms te veel is. Net als bij cultuureducatie gaat dat gepaard met een oproep om hun expertise te vertrouwen en te benutten: politici worden uitgenodigd om te komen kijken in de praktijk en met de professionals in gesprek te gaan over wat nodig is.